

Avizul Comitetului Economic și Social European privind obiectivele post-2015 în regiunea euro-mediteraneeană

(aviz din proprie inițiativă)

(2015/C 383/07)

Raportor: dna An LE NOUAIL MARLIÈRE

La 22 ianuarie 2015, Comitetul Economic și Social European, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Obiectivele post-2015 în regiunea euro-mediteraneeană

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 11 iunie 2015.

În cea de a 509-a sesiune plenară, care a avut loc la 1 și 2 iulie 2015 (ședința din 1 iulie 2015), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 57 de voturi pentru, 22 de voturi împotriva și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE le solicită statelor membre ale UpM și UE să valideze ODD convenite prin ratificarea convențiilor internaționale relevante.

1.2. CESE le recomandă statelor membre ale UpM și UE să ofere o protecție solidă investițiilor publice necesare realizării ODD.

1.3. CESE le recomandă statelor membre ale UpM și UE să organizeze punerea în aplicare, prin implicarea societății civile și a administrațiilor locale, cât mai aproape posibil de cetățeni.

1.4. Comitetul ia act de concluziile Consiliului „Afaceri externe și relații internaționale” din 26 mai 2015 și în raportul anual pentru 2015 al Comisiei Europene privind angajamentele și rezultatele UE și ale statelor sale membre în materie de asistență oficială pentru dezvoltare.

1.5. Regretă, cu toate acestea, faptul că UE își acordă termen până în 2030 pentru a atinge obiectivul de 0,7 % din PIB ⁽¹⁾.

1.6. Comitetul susține intenția UE de a consolida aspectele nefinanciare (ratificarea instrumentelor juridice internaționale, lupta împotriva criminalității financiare).

1.7. El îndeamnă Comisia să prezinte o poziție coerentă privind interesele comerciale bilaterale, plurilaterale și multilaterale și obiectivele dezvoltării durabile pentru a menține credibilitatea obiectivelor, precum și a ajutorului european.

1.8. Comitetul recomandă extinderea dialogului între partenerii sociali și instituțiile europene din domeniul formării profesionale și al învățării pe tot parcursul vieții, la care a fost invitat să participe și la care a contribuit ⁽²⁾, precum și programele de acțiune în acest domeniu.

1.9. Comitetul propune ca aceste recomandări să fie incluse în programul UE și în politica sa de vecinătate: coerența între politicile comerciale, politica externă, de dezvoltare, de finanțare și de protecție a democrației și a drepturilor omului, în conformitate cu angajamentele vicepreședintei Federica MOGHERINI față de societatea civilă, afirmate la 28 mai 2015 ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Comisarul european Neven Mimica, a 508-a sesiune plenară a CESE, 28 mai 2015.

⁽²⁾ <http://www.etf.europa.eu/web.nsf/pages/home>

⁽³⁾ http://eeas.europa.eu/statements-eeas/2015/150528_01_en.htm

2. Introducere

2.1. Un loc important pe agenda europeană și mondială pentru următorii ani îl va ocupa dezbateră pe marginea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) post-2015. Regiunea euro-mediteraneeană prezintă unele caracteristici comune datorită cărora este necesar să se acorde o atenție specială modalităților de integrare a obiectivelor de dezvoltare durabilă în politica europeană de vecinătate și în politicile țărilor din sudul Mediteranei. Securitatea alimentară, sărăcia și excluziunea socială, penuria care afectează accesul la apă, situația specială a țărilor în tranziție democratică și economică din regiune, nevoia de restabilire a păcii și securității explică utilitatea unui aviz al CESE, al cărui scop să fie stabilirea de orientări pentru punerea în aplicare și monitorizarea agendei post-2015 în regiunea Mării Mediterane.

2.2. Facilitând identificarea provocărilor concrete și elaborând propuneri pentru regiunea euro-mediteraneeană împreună cu societatea civilă, CESE poate oferi o consiliere utilă guvernelor din această regiune grav afectată și instituțiilor europene.

2.3. Prin prezentul aviz, CESE înțelege de asemenea să își continue lucrările efectuate cu privire la obiectivele de dezvoltare durabilă în general și privind în mod specific această regiune geografică – țărmurile Mării Mediterane.

2.4. Secretarul General al ONU a prezentat un raport care rezumă contribuțiile reținute de grupul de lucru însărcinat cu examinarea obiectivelor universale de dezvoltare durabilă dincolo de 2015, care rezultă din adoptarea declarației guvernelor intitulată „Ce fel de viitor dorim?” după Conferința Rio + 20 și care consacră decizia de a transforma obiectivele mileniului, specifice țărilor în curs de dezvoltare, în obiective universale – deși diferențiate – care privesc întreaga umanitate, atât în țările industrializate, cât și în cele emergente, în curs de dezvoltare sau mai puțin dezvoltate. Au avut loc consultări extinse la diferite niveluri, regionale și subregionale, iar principalele grupuri ale societății civile organizate, reprezentate în Organizația Națiunilor Unite, au avut ocazia să participe și să își poată apăra interesele. 17 obiective și 169 de ținte au fost reținute din perspectiva mijloacelor de punere în aplicare și a parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă.

2.5. În 2015, trebuie să se desfășoare două evenimente importante, indisociabile de obiectivele de dezvoltare durabilă post-2015: o conferință internațională privind finanțarea dezvoltării, în iulie 2015, la Addis-Abeba, și cea de a 21-a conferință a părților la convenția-cadru privind combaterea schimbărilor climatice, care va avea loc la sfârșitul lui 2015, la Paris.

2.6. Acest program de dezvoltare durabilă post-2015 își propune să stabilească un cadru pentru viitoarele acțiuni ale ONU pe teren, cu o nouă orientare către egalitate, incluziune socială și muncă decentă, cu conservarea, totodată, a sursele de venit sustenabile pentru persoanele care au un loc de muncă, a mediului și a ritmului de înnoire a resurselor biologice și naturale. Totuși, acest program pleacă de la premisa că paradigma economică care guvernează societățile noastre nu este durabilă. Aceasta înseamnă că liderii de la nivel mondial vor trebui să mențină un nivel ridicat de ambiție. Situația economică, socială, de mediu și, în cele din urmă, politică nu este deloc sustenabilă în numeroase părți ale lumii, iar acest lucru este valabil în special în regiunea euro-mediteraneeană. Pentru a realiza obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD), mulți susțin că, pentru schimbarea situației, trebuie cel puțin să se modifice principiile economice și financiare care guvernează în prezent economiile.

2.7. La nord de Marea Mediterană, țările din sudul Europei se confruntă cu situații sociale și economice care nu mai sunt acceptate de către cetățeni și care nu permit abordarea imperativelor legate de mediu și de schimbările climatice care ar oferi cetățenilor europeni oportunități de a construi un spațiu nou din perspectiva problemelor de mediu, economice și sociale. Tinerii, în ciuda investițiilor în educația lor prin sistemul național sau european, nu au un cadru de oportunități care să le permită să prospere și să contribuie la consolidarea competitivității economice, sociale și de mediu a UE.

2.8. S-au creat puține locuri de muncă începând din 2008; în schimb, au dispărut multe locuri de muncă, iar ritmul generării acestora nu urmează evoluția demografică, nici sosirea pe piață de noi absolvenți, ceea ce antrenează respingerea politicilor de austeritate fără perspective. Politicile și serviciile publice în domeniul educației, sănătății, transporturilor și locuințelor au de suferit din cauza orientării spre austeritate, în timp ce realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă necesită consolidarea acestor servicii. Numărul persoanelor fără adăpost și al celor care locuiesc în condiții precare este în creștere în UE 28, majoritatea posturilor ocupate sunt extrem de flexibile, precare, fără viitor. Numărul de stagieri insuficient sau necorespunzător remunerați explodează, asistăm la o radicalizare a societății europene, la intoleranță, la respingerea celorlalți, la neînțelegere, la adâncirea decalajului dintre generații, în timp ce individualismul și lupta pentru supraviețuirea duc la un clivaj între clasele politice profesionalizate și cetățenii lipsiți de capacitatea de a-și apăra drepturile.

2.9. La sud de Mediterana am asistat la abolirea dictaturilor care confiscaseră profitul economic, libertatea de exprimare, egalitatea între cetățeni. Țările au adoptat metode de tranziție diferite, variind de la exemplul așteptat de consens național privind democrația până la preluarea puterii de către o clasă militar omnipotentă. Grupuri radicalizate au profitat de această situație pentru a recurge fie la ocupație armată, fie la instaurarea unor regimuri criminale. O parte a Africii se află în prezent sub această amenințare permanentă, iar Orientul Apropiat și Mijlociu cunosc cele mai mari deplasări de populație și, totodată, regrupări ale puterii militare și politice, pe scurt, populația civilă nu poate intra într-un ritm normal de viață.

2.10. Este probabil că niciun obiectiv de dezvoltare durabilă nu poate fi credibil în aceste condiții pentru reinstaurarea păcii, creșterea bunăstării materiale și dezvoltarea economică a regiunii. Nu pot fi atrase investiții durabile, care să rămână și să prospere în regiuni instabile sub aspect democratic, social și de mediu. În plus, timp de zeci de ani, de dezvoltarea economică au beneficiat doar câteva familii, persoane sau dictatori, iar instituțiile capabile să funcționeze în mod echitabil, transparent, democratic sunt subminate.

3. Mediul

3.1. Faptele arată că regiunea euro-mediteraneeană este expusă la dezastre ecologice, atât pe uscat, cât și pe mare. Potrivit unui raport din 2013, zona de coastă a Mediteranei asigură mijloacele de subsistență pentru cel puțin 150 de milioane de persoane. Același raport citează, UNEP, care identifică 13 centrale pe bază de gaze, 55 de rafinării, 180 de centrale electrice, 750 de porturi de agrement, 286 de porturi comerciale, 112 aeroporturi și 238 de uzine de desalinizare pe litoralul Mării Mediterane, dintre care majoritatea sunt surse potențiale de urgență ecologică. Raportul semnalează, de asemenea, că instituirea unor măsuri adecvate în vederea reducerii impactului în cazul unor dezastre naturale sau provocate de om reprezintă o prioritate de vârf pentru întreaga regiune⁽⁴⁾.

4. Ocuparea forței de muncă

4.1. În discursul său din 28 mai, comisarul Johannes HAHN a subliniat necesitatea creării a 5 milioane de noi locuri de muncă în fiecare an, pentru a da de lucru unei mâini de lucru în creștere și pentru asigurarea incluziunii sociale. El a reamintit, de asemenea, că, pentru a atinge acest obiectiv, regiunea va trebui să se asigure de o creștere economică mai mare de 6 %.

4.2. Promovarea de locuri de muncă decente (obiectivul 8) trebuie să ocupe un loc central, întrucât un loc de muncă de slabă calitate (precar, prost plătit, fără protecție socială sustenabilă și universală) este una din sursele sărăciei. Prin urmare, trebuie să ne concentrăm din nou asupra calității creșterii și condițiilor de muncă sigure și sănătoase, asupra unei protecții sociale pentru lucrători și familiile lor, ca instrument esențial de combatere a sărăciei și excluziunii.

5. Sursele private de finanțare

5.1. Pentru a fi productivă și eficace, contribuția sectorului privat la parteneriate comerciale de dezvoltare industrială trebuie însoțită de o agendă privind munca decentă mai intransigentă decât a fost cazul până în prezent în ceea ce privește asigurarea unor condiții de muncă satisfăcătoare. Mai mult ca niciodată, locurile de muncă create trebuie să fie de calitate și bine plătite, să respecte mediul și sănătatea umană și să fie garantate de un sistem eficace de protecție socială⁽⁵⁾. Acest lucru este deosebit de important pentru regiunile MENA, în care șomajul în rândul tinerilor este printre cele mai ridicate din lume și în creștere continuă, și, prin urmare, există un procent semnificativ de tineri aflați la vârstă activă în categoria NEET (nu într-un loc de muncă, nu în educație, nu în formare). Garantarea securității venitului minim pentru persoanele care muncesc în sectorul informal este esențială pentru stabilitatea socială și politică și prevenirea conflictelor, deoarece aceasta reduce radicalismul și extremismul, contribuind astfel la stabilitatea politică și securitate⁽⁶⁾. Formarea inițială și formarea continuă, egalitatea, participarea tinerilor și a femeilor pe piața forței de muncă, aspirația cetățenilor de a fi respectați, dreptul la exprimare, asigurarea salariilor decente, a condițiilor de siguranță, protecția mediului și a sănătății publice, precum și solidaritatea între generații, sunt aspirații comune pe ambele țărmuri. Aceste aspirații trebuie garantate de guverne fără amenințarea cu arbitraj supranațional care protejează interese private, cu toată importanța care ar fi putea fi de dorit să se acorde comerțului internațional pentru finanțarea obiectivelor universale⁽⁷⁾.

⁽⁴⁾ <http://www.preventionweb.net> – Programul de parteneriat euro-mediteraneean (PPRD Sud), februarie 2013.

⁽⁵⁾ A se vedea avizul CESE pe tema „Protecția socială în cadrul activităților de cooperare pentru dezvoltare ale Uniunii Europene” (JO C 161, 6.6.2013, p. 82).

⁽⁶⁾ Obiectivele post-2015 în regiunea euro-mediteraneeană, audiere organizată de CESE, 22 mai 2015, Viziunea SOLIDAR cu privire la perioada post-2015.

⁽⁷⁾ Avizul CESE, REX/441 (a se vedea pagina 49 din prezentul Jurnal Oficial).

6. Mijloace de punere în aplicare și monitorizarea obiectivelor

6.1. În ceea ce privește dezvoltarea durabilă virtuoasă, negocierile multilaterale în cadrul OMC se concentrează pe comerț ca mijloc de punere în aplicare. Cu toate acestea, mai multe negocieri în curs demonstrează lipsa de coerență dintre anumite obiective ale comerțului liber și realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă: acorduri privind serviciile care prevăd liberalizarea sau privatizarea a numeroase servicii publice accesibile celor mai mulți cetățeni și necesare realizării obiectivelor; acorduri privind bunurile de mediu, transferurile de tehnologie, drepturile de proprietate industrială, acorduri privind noile tehnologii ale informării, sectorul minier și de exploatare a subsolului, instanțele de rezolvare a diferendelor dintre întreprinderile multinaționale și state; sunt numeroase domeniile în care tratative încheiate între puterile comerciale și cele guvernamentale au redus credibilitatea obiectivelor virtuozăse.

6.2. Politica comercială ar trebui mai curând să le acorde țărilor în curs de dezvoltare spațiu politic – inclusiv capacitatea să se concentreze pe impactul exercitat asupra șomajului, persoanele vulnerabile, egalității de gen și dezvoltării durabile – decât să promoveze liberalizarea ca un scop în sine. În acest scop, recomandăm o revizuire cuprinzătoare a tuturor acordurilor comerciale și tratatelor de investiții care să identifice toate domeniile în care acestea pot limita capacitatea țărilor în curs de dezvoltare de a preveni și gestiona crizele, de a reglementa fluxurile de capital, să protejeze dreptul la mijloace de trai și locuri de muncă decente, să pună în aplicare o impozitare corectă, să furnizeze servicii publice esențiale și să asigure dezvoltarea durabilă.

6.3. Guvernele ar trebui să efectueze evaluări obligatorii ale impactului cu privire la drepturile omului în acordurile comerciale și de investiții multilaterale, plurilaterale și bilaterale, concentrându-se, în special, pe dreptul la dezvoltare, drepturile specifice la hrană, la îngrijire medicală și mijloace de existență, ținând seama de impactul asupra grupurilor marginalizate. Acestea ar trebui să includă punerea în aplicare a proiectului de rezoluție, adoptat în cadrul Consiliului pentru Drepturile Omului de la Geneva, în iunie 2014, de înființare a un grup de lucru care să elaboreze un instrument de impunere a unor obligații juridice internaționale privind drepturile omului pentru societăți comerciale transnaționale.

6.4. Pentru o perioadă care urmează a fi determinată, în care s-ar putea considera că lumea se redresează în urma crizei financiare (2008) și democratice (2011), investițiile necesare ocupării forței de muncă și mediului și legate de obiectivele de dezvoltare post-2015 ar trebui să fie scăzute din contabilizarea deficitelor publice și să fie considerate investiții de interes comun, universale, durabile și sustenabile, să fie finanțate fără dobândă și interzise la finanțare din fonduri speculative.

6.5. Combaterea fraudei fiscale și a evaziunii fiscale, a fluxurilor financiare ilicite destinate spălării banilor obținuți din activități ilegale, inclusiv din munca la negru, a traficului de migranți și a exportului de deșeuri nevalorificate, ar trebui să ofere resursele suplimentare necesare pentru punerea în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă⁽⁸⁾.

6.6. În fine, trebuie avut în vedere că instrumentele juridice internaționale existente sunt mijloace de punere în aplicare și că, dacă ar fi ratificate și transpuse în legislația tuturor statelor membre ale UpM o serie de convenții fundamentale – cele privind munca ale OIM, Convenția Organizației Națiunilor Unite din 18 decembrie 1979 privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, Convenția privind protecția lucrătorilor migranți și ale familiilor lor, Convenția C 189 privind protecția lucrătorilor casnici, convenția C 184 privind siguranța și sănătatea în agricultură, Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale și protocolul opțional, pentru a cita doar câteva exemple, acestea ar constitui mijloace de punere în aplicare nefinanciare de prim ordin, care ar asigura deja în sine o protecție de drept (*de jure*) a persoanelor, esențială și necesară în vederea realizării (*de facto*) a numeroase obiective de dezvoltare durabilă:

Obiectivele de dezvoltare durabilă⁽⁹⁾

Obiectivul 1: Eradicarea sărăciei sub toate formele ei și pretutindeni

Obiectivul 2: Eradicarea foametei, garantarea siguranței alimentare și a unei hrane de calitate și promovarea agriculturii durabile

⁽⁸⁾ Cel puțin 1 000 de miliarde de dolari potrivit surselor: Banca Mondială, FMI, transparency.org etc.

⁽⁹⁾ Așa cum figurează în proiectul de document final pentru Summitul ONU pentru adoptarea Agendei Organizației Națiunilor Unite de dezvoltare post-2015, în varianta din ianuarie 2015.

- Obiectivul 3: Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării pentru toți și pentru toate vârstele
- Obiectivul 4: Asigurarea unui învățământ de calitate, favorabil incluziunii și echitabil și promovarea oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții pentru toți
- Obiectivul 5: Realizarea egalității dintre femei și bărbați și emanciparea tuturor femeilor și fetelor
- Obiectivul 6: Asigurarea disponibilității și gestionării durabile a apei și salubrității pentru toți
- Obiectivul 7: Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri rezonabile, din surse sigure, durabile și moderne
- Obiectivul 8: Promovarea unei creșteri economice susținute, favorabile incluziunii și sustenabile, a ocupării forței de muncă depline și productive, precum și a muncii decente pentru toți
- Obiectivul 9: Realizarea unei infrastructuri rezistente, promovarea unei industrializări incluzive și durabile și stimularea inovării
- Obiectivul 10: Reducerea inegalităților existente la nivelul țărilor și între acestea
- Obiectivul 11: Crearea unor orașe și așezări omenești incluzive, sigure, rezistente și sustenabile
- Obiectivul 12: Asigurarea unor modele de consum și de producție durabile
- Obiectivul 13: Întreprinderea unor acțiuni concrete pentru combaterea schimbărilor climatice și a efectelor acestora ⁽¹⁰⁾
- Obiectivul 14: Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă
- Obiectivul 15: Protejarea, refacerea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării și stoparea degradării solurilor și refacerea acestora, precum și combaterea declinului biodiversității
- Obiectivul 16: Promovarea unei societăți pacifiste și favorabile incluziunii pentru o dezvoltare durabilă, asigurarea accesului la justiție al tuturor și realizarea unor instituții eficiente, responsabile și favorabile incluziunii, la toate nivelurile
- Obiectivul 17: Consolidarea mijloacelor de punere în aplicare și revitalizare a parteneriatului global pentru o dezvoltare durabilă
- 6.7. La 28 mai 2015, Comitetul Regiunilor și Comitetul Economic și Social European au organizat împreună cu Comisia Europeană, un forum al societății civile din regiunea Euromed, cărui i s-au adresat comisarii Johannes HAHN și vicepreședinta Federica MOGHERINI, precum și președintele Parlamentului European.
- 6.8. În acest forum de dezbatere a noilor orientări ale politicii de vecinătate a UE, comisarul Johannes HAHN a reamintit diferitele fonduri care au fost alocate direct crizei umanitare din Siria și din țările învecinate, respectiv 52 de milioane EUR în cadrul Facilității pentru societatea civilă în cadrul politicii de vecinătate (Neighbourhood Civil Society Facility) și descrie acțiunile desfășurate, la care se adaugă 40 de milioane EUR în cadrul Fondului fiduciar regional al UE.
- 6.9. În fine, trebuie făcută referire la Agenda europeană privind migrația, care a fost publicată de către Comisie la două săptămâni după reuniunea la nivel înalt a șefilor de stat și care propune un plan concret de distribuție a acțiunilor de relocare și primire a refugiaților, în temeiul articolului 78 alineatul (3) din TFUE ⁽¹¹⁾.

Bruxelles, 1 iulie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽¹⁰⁾ Cu recunoașterea faptului că Convenția-cadru a Organizației Națiunilor Unite privind schimbările climatice este primul forum internațional și interguvernamental de negociere a soluțiilor globale la schimbările climatice.

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-is-new/news/news/2015/20150527_02_en.htm